

Bácskai karácsony

A karácsony a téllel, a tél meg a disznóvágással jön meg Bácskába. A tél nyilvánvalóan mindig csak kelet felől érkezik, ahonnan a honfoglalók és minden élet nemzője, a Nap. Zsigereinkbe, kollektív tudattalanukba szorult keletiségünkön túltesz a tél: legyőz bennünket, átadjuk magunkat neki – itt a Duna-Tisza közének déli tájain mi magunk vagyunk a tél. Amit magával hoz – a Mikulást, a hideg szelet, a dért, a havat meg a Luca székét – Máraival szólva, úgy hozza a poggyászában, mint egy szánkójáról lekászálódó, hódprémes süvegű, vodkalehető orosz úr, aki előzőleg egy rozoga ungvári szállodában töltötte a fagyos kárpáti éjszakát.

Itt a sík vidéken finom porhó borítja Atila híres fapalotájának remekművű faragásait, amint elősejlenek 1500 esztendő sűrű ködfüggőnye mögül. Amarra, túl a Tiszán, a Bánságban meg haloványan előtűnnek az aracsi katedrális hatalmas erővonalai, és a füstszagú esti derengésben idáig ér a harangszó. A Szabadka melléki pusztákon a Fekete Ember ötszáz év előtti rémalakja kísért, amott, nyugat felé meg szemüveges, cingár és elszánt tudósféle férfiak és nők keresik az ősi Coborszentmihály meg a mindörökre elpusztított Hájszentlőrinc emlékeit. A török defterdárók, vagyis adószedők vastag bundákba burkolózva jönnek-mennek a falvak között, a hó meg csak hull, hull egyre, s mint megint csak Márai írja, megőrzi a szökevény nők lábnyomát. (És ez a fő.) Szánkócsilingelés hallatszik valamerre, a nők céklát főznek és hosszú regényeket olvasnak, melyek végén a hős ismeretlen célból külföldre utazik. A férfiak, a keleti magyar férfiak pedig csöndben lefejtik a bort, kiállnak a hóba, derűsen és nyugodtan végigpillantanak a napsütötte fehér síkon – ahogyan Hornyik Miklós mondogatta egykoron, a bácskai magyar már csak ilyen: ha esik az eső vagy a hó, hát hagyja, hogy essen.

Disznóvágásra pedig kizárólag decemberben illik és kell sort keríteni. A fagyos hajnalon vérvörös, szipogó orrú férfiemberök hörpintik fel a szilvapálínkákat, a malac visítását gyorsan felváltja a pörzsölő lángja és a sürgő-forgó, olykor egymást kényszeredetten kerülgető, dolgos emberek sokasága. Mire - végtelennek tűnő órák múlva - nagy nehezen megvirrad, a hagymás sült vér illata tölti be a házat és a környéket, az asszonyok csillogó szemmel, kipirultan, nekigyürközve rakosgatják a tányérokat az asztalra, a hideg a kivilágosodással egyre fénylőbbé, szinte kristályossá válik, a disznóhús különböző részei meg, úgy tűnik, szép lassan

mindent beborítanak. A bácskai disznóvágást bevégző vacsora majdhogyanem felér egy lakodalommal, a füstölt hurka – ezt kizárólag errefelé készítik – csak betetőzi a tobzódást, a peccsenyével és a hájas tésztával egyetemben. Amikor pedig a tisztelet és a határozottság mozdulatával a megfáradt férfiak és asszonyok szájukhoz emelik a borospoharakat és lehajtják az olasznak nevezett rizlinget, megint eszünkbe juthat Márai, aki azt írta, ez a borfajta volt valaha a legnemesebb magyar fehér bor, csak a somlói ért a nyomába. Ez „az a bor, mely olyan, mint a kenyér, a nemzet testének eledele, valami általános és megbízható. Mikor a rizlinggel is baj lesz Magyarországon, én már nem akarok élni.”

És midőn eljő a december 24-ik napja Bácskába és Magyar- meg Törökkanizsán, miként Bálint Sándor bátyánktól tudjuk, az ajtót kissé nyitva hagyják, hogy a kis Jézus be tudjon jönni, ne találjon zárt ajtóra és zárt szívekre – már senki sem gondol arra, hogy mint 1956 decemberében, a magyar nép, a magyarság lóg a fákon. Csönd van és békeség, halk szavú öregasszonyok tipegnek a templomokba, sok-sok üdvözlőlap érkezett Németországból és a távoli Ausztráliából, Budapestről sok fiú meg lány hazalátogat, azok meg napokat a szülőkkel töltenek, akik csak Szabadkára vagy Újvidékre költöztek Zentáról, Topolyáról, Temerinből, Kishegyesről, vagy éppen Tornyosról, Kispiacról vagy Oromról. Hozzák az unokákat is a nagyszülőkhöz – és senki nem szól semmit, ha az egyiket Radovánnak, a másikat Dušánnak hívják, a feleség meg Mira és a nena egy szót sem tud Márai Sándor anyanyelvén. Kínálgatnak, eszegetnek, tévét néznek, egy-két tréfa is elcsattan – odakünn pedig közömbös szürkeséggel lépdel a házak felé a korai téli alkony.

És leszáll a szürkület, beborítja Bácskát a Dunától a Tiszáig és a Tiszától a Dunáig. Karácsonyfák csillognak mindenfelé és valamiféle reményen túli reménységet hintenek szét egy elképzelhetetlenül sokat szenvedett, előregedett, megfogyott és megszorított néptöredék csöndesen ünneplő tagjai közé, talán azt, hogy a hó váltig megőrzi a szökevény nők lábnyomát, a disznótor, a szilvapálínka, a sült kolbász és a füstölt hurka illatán semmiféle hatalom nem tud változtatni, a borospincék embereinek bölcsessége a régi – süvítsen hát a déli vagy akármilyen hideg szél, ős Budavár tornyán az érc-kakas csikorog élesen. Még mindig nincs baj a rizlinggel Magyarországon.